

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ВНУТРІШНЬОГО МОНІТОРИНГУ

Т. Е. Белялов, к.е.н., доцент

В. О. Чуж, студент

Київський національний університет технологій та дизайну

Проблема фінансово-економічної безпеки суб'єктів в умовах фінансової кризи стає все більш актуальною. Складні швидко змінні соціально-економічні та політичні умови у країні вимагають від суб'єктів господарювання постійної готовності до адаптації та відповідних дій по попередженню негативного впливу загроз та по усуненню наслідків їх негативного впливу.

І тому система фінансово-економічної безпеки суб'єкта господарювання вимагає постійного самотестування і оновлення, в іншому випадку вона не здатна адекватно реагувати на обстановку, яка постійно змінюється. З цією метою необхідно здійснювати моніторинг провідних параметрів, повинен бути створений алгоритм «раннього попередження» негативних, руйнівних процесів на різних поверхах управління з погляду критеріїв фінансово-економічної безпеки, виявлення «руйнівників системи».

Постійне посилення чинників, що загрожують економічній безпеці суб'єктів і обумовлюючих його депресивний розвиток, ставить питання про створення системи моніторингу стану і динаміки розвитку суб'єктів з метою завчасного попередження про загрожуючу небезпеку і вживання необхідних заходів захисту і протидії. Саме цей факт обумовлює постійний моніторинг загроз фінансово-економічній безпеці підприємств та своєчасна діагностика їх кризових ситуацій.

Проблеми та перспективи розвитку національної системи фінансово-економічного моніторингу в Україні знайшли своє відображення в працях багатьох науковців, зокрема С.О. Дмитрова, Н.Я. Дондика, О.Й. Жабинця, А.В. Єжова, В.В. Коваленко, Е.Ю. Ковалевої, І.В. Коломієць, Г.М. Кріп, А.Н. Литвиненко, Н.В. Москаленко, С.О. Синянського та інших.

Метою дослідження є обґрунтування напрямків удосконалення системи внутрішнього моніторингу для оцінювання ефективності в сфері фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Для діагностики кризових ситуацій необхідно перш за все в ході стратегічного планування на стадії аналізу теперішньої ситуації і прогнозу розвитку визначити найбільш ймовірні в майбутньому загрози фінансово-економічній безпеці суб'єкта, характер і направленість дій. Це потребує постійного моніторингу факторів, що викликають внутрішні та зовнішні загрози, з комплексним аналізом діяльності підприємства в цілому і своєчасним виявленням ймовірних кризових ситуацій у майбутньому.

Здійснювати моніторинг факторів, що викликають загрози економічній безпеці і кризові ситуації, необхідно використовуючи необхідну та достатню кількість згрупованих за видами діяльності показників. Для цього слід провадити моніторинг не лише змін обраних індикаторів роками, а й здійснювати порівняння фактичних і прогнозних даних з нормативними значеннями, що чітко визначають параметри кризової ситуації, досліджувати взаємодію та взаємовплив окремих індикаторів. Такими нормативами служать порогові значення фінансово-економічної безпеки суб'єкта – критичні величини фінансово-економічних індикаторів, перевищення яких лишає суб'єкта можливості функціонувати у нормальному режимі, тобто створює кризові ситуації.

Безумовно перелік порогових значень фінансово-економічної безпеки повинен відображати головні сфери діяльності суб'єктів, виявляти найбільш серйозні загрози його економічній та фінансовій діяльності, прогнозувати настання кризових ситуацій та можливі втрати від них. Даний перелік порогових значень фінансово-економічної безпеки суб'єкта і їх кількісні параметри можуть мати певні відмінності в залежності від галузевої належності суб'єктів. Типовий перелік порогових значень фінансово-економічної безпеки суб'єкта може містити такі показники як: співвідношення прогнозованого попиту на продукцію і об'єму виробництва до величини його виробничих

потужностей, частка інноваційної продукції до всієї продукції, конкурентоздатність та його продукції на внутрішньому та зовнішньому ринку товарів та послуг, знос основних фондів суб'єкта, сума щорічного обслуговування кредитів, рентабельність продукції та активів, наявність оборотних засобів, частка працівників, що отримують заробітну платню нижче прожиткового мінімуму і т.п.

За межами порогових значень суб'єкт буде функціонувати в екстремальному режимі із загрозою припинення діяльності. При цьому велике значення відіграє число показників, яким загрожує вихід за межі порогових значень. Чим воно вище, тим складнішою є ситуація та вибір шляхів виходу з кризи. У той же час вихід за межі порогових значень фінансово-економічної безпеки далеко не завжди означає крах суб'єкта господарювання.

Необхідним стає прийняття заходів по попередженню чи подоланню загроз фінансово-економічної безпеки суб'єкта. Однак типовою стає ситуація, коли фінансових ресурсів, необхідних для подолання чи попередження кризових ситуацій та дії загроз фінансово-економічній безпеці, а також компенсації можливої шкоди, у суб'єкта недостатньо. У такому разі необхідно визначити порядок та пріоритетність попередження найбільш гострих загроз фінансово-економічній безпеці суб'єкта, тобто здійснити їх ранжування. Для його проведення обирається критерій – масштаби та характер негативних наслідків від дій тих чи інших загроз фінансово-економічній безпеці суб'єкта, строки настання загроз тощо.